

A'
CSASZÁRI ÉS KIRÁLYI FELSÉG
ENGEDÉLMÉVEL.

Nro' 20.

Költ Bétsbenn, Böjt Máshavának (Mártzius) 11-dik
napján 1803-dik Elztendőben.

B é t s.

Feldmarsal Károly Ő Királyi Hertzezsége, elvégezvén, a' Császári Királyi Felség helybe hagyásával, azt a' nagy munkát, 'melly a' hadi dolgok rendbe szedését, a' hadi Kormányfőnek alatt lévő, 's külömb-külobbféle Hivataloknak tökéletes elintézését, 's egy fő pontra való vezését foglalja magában: arra is nagy figyelmességét fordította, hogy a' midőn a' katonai dolgok folyása, a' Felséges Hadi Kantzelláriánál rövidebbé tétetett, és a' lehető tökéletességgel rendeltetett el: úgy mehessenek a' Felséges Austriai Ház külömb-külobbféle Tartomá-

nyaiban is, az úgy nevezett tartománybeli Generál Kommandók, hogy azok, mint a' Fő Hadi Kormánytól függő részek, a' fő tzéllal meg egygyezzenek. E' végre új Rendelését tette közönségesse Ö Királyi Hertzege, melly a' közelebb költ ide való Diáriumban is olvastatik. Ezen Rendelés szerént, a' külömb-külföbféle Tartományokban, a' katonaságot illető tárgyakkal foglalatoskodó Hivatalok, a' Fő Kommandó alárendeltetnek, ki mellé adatnak a' tsupa katonai dolgokra nézve, a' Fő Kommandó Adjutáns; a' katonai tárgyakra, de azomban politicumokra nézve, a' Hadi Titoknok; a' katonaság tartásáról, élelméről 's a' t. való gondoskodásra nézve, a' tartományban lévő Fő Provincialis Kommisszarius; a' katonai törvény kiszolgáltatására nézve az úgy nevezett Stabs Auditor. Mindeniknek a' köteleessége szorosan meg van határozva a' Királyi Fő Hertzeg Rendelésében. Meg van az is határozva, hogy minden tartományokban, Hadi, és a' nem szolgálható hatónak számára, Kaszsa állíttatik fel. Végezetre kivágnak téve név szerént azok a' Tisztek is, kik ezen alkalmatossággal, a' külömb-külföbféle tartományokban lévő Fő Kommandónál Adjutánsokká tétettek.

Velentze Febr. 14-dikén. Gróf Bissingen, a' Császári Királyi Felség itt lévő Kommisszariususa mindent elkövet, hogy az ezen tartomány igazgatása olly lábon állhasson, mint a' melly a' Felséges Austrtai Ház más örökös tartományiban fel van véve.

Magyar Ország.

Szönyről Mártz. 2-dikén. Tapasztalván, hogy mind a' két Magyar Hazában az ízlésnek pal-

lérozotsága, kivált a' Muzsikában igen sokra ment, úgy hogy az Ifjak, kivált pedig a' Kis Afzszonyok és Leány Afzszonyok, a' nagyobb városokban, hol mód vagyon azoknak taníttásokban, igen nagy előmenetellel tanulják, sokan pedig nagy tökéletességgel gyakorolják: de azomban, a' mit felettebb fájlalni lehet, ezt a' valóban jó igyekezetet, a' nagyobb városoktól való távól esés, sok szép és elmés Ifjakban, Kis-Afzszonyokban, és Leány Afzszonyokban megfojtja: minthogy a' kisebb városokban, és a' falukban a' muzsikára, vagy igen tsekély, vagy többnyire semmi hozzá bízható Tanítót nem lehet találni. Erre való nézve egy könyvetskét bortsátottam Világ eleibe, melly azt tanítja, miképpen keljen a' klávirozást kótából megtanulni. Ehhez ragasztottam a' Hegedűről és Flautáról való igen rövid jegyzést is. A' könyv úgy vagyon írva, hogy minden Tanító nélkül is a' figyelmes, és tanulni kívánó személy megtanulhat belőle kevés idő alatt klávirozni; tsak hogy a' Tanuló elől kezdvén, úgy menjen rajta végig, hogy belőle semmit el ne hagyjon, mert egymásból folyó móddal mégyen benne minden tanítás. A' munka Magyar nyelven, első a' maga nemében, mellyet sok idegen könyvekből öszve szedegetvén egy summába foglaltam. Címje ez: A' Kótából való klávirozásnak mestersége. Nagysága körül belől 15 vagy 16 árkus; a' végén lévő egynehány Ariákkal, Magyar, Német Nótákkal, és Minétekkel egygyütt: az árra 51 krajtár, az író papirosnak, és a' Kóta typusnak rémítő méreg drága volta miatt. Találatni fog Pesti Jósefnapi vásár után: Pesten Kis István

Könyv-áros Úr bőltyában. Debretzenben a' Ref. Kollégiumban. Komáromban a' Ref. Gymnásiumban. Pápán a' Ref. Kollégiumban. Szathmáron T. Professor Szilágyi Dániel Úrnál. Szigeten, Máramarosban, T. Prédikátor Gáti István Úrnál. Selmetzen Királyi Praktikáns Gáti Károly Úrnál. Kolosvárra is fog küldetni, vagy az Erdemes Könyv-áros és kötő Urakhöz, vagy a' Ref. Kollégiumba. Ha az Erdemes Könyv-áros és Könyv-kötő Urak között valaki számossabb Exemplárokat kívánna venni, méltóztasson levelei által engemet megkeresni, és a' mint fog tetszeni, akár eladás kedvéért tízzel százból, akár külföldben alkú által szolgálni fogok. Mulatásom 12-dik Mártziusig, Rév Komáromnak, éppen többe Szönyön vagyok, azután pedig lakásom lesz Pesten, hol engemet a' levél mint Geometrát, az Univerzitásban mindenkor megfog találni. Szönyön Mártziusnak 3-dik napján 1803-dik esztendőben. Gáti István.

Olasz Ország.

Nápoly Febr. 17-dikén. A' Királyi Felség kemény büntetés alatt megtiltotta, azon katona formaruháknak viselését, mellyek akkor közönségesse lettek, midőn a' múlt zűrzavarok alkalmazásával felkölték a' lakosok, a' Királyi Felség oltalmazására. Ezen tilalom annál szükségesebbé lett, mivel némeltyek, ruháiknál fogva, kihúzták magokat a' törvények alól. — Bolognán kereftül egy Ausztriai Kurír utazott ez előtt 7 nappal, nagy siettséggel Róma felé.

A' Hetrúriai Király rendelése szerént, nemcsak a' Papi szemellyek előtt kell megfordulni a' kinyomtatandó könyveknek, hanem a' Királyi

Könyv-visgálók', és erre rendelt Ministerek helybe hagyása is megkívántatik arra, hogy valamely munka világ eleibe jöhessen.

Májlánd Febr. 18-dikán. A' legvénebb emberek se emlékeznek, hogy annyi hó leesett volna más télen által mint most. Bonónia, Geneva környékén annyira bétemette az utakat, hogy nagy ügygyel bajjal lehet járni a' szállító szeke-
reknek.

Török Birodalom.

Konstántzinápoly Jan. 10-dikén. Ezen hónap 6 dikán érkezett ide azon hat Frantzia hajó, melyen vóltak a' nevezett Nemzetből való Agensek, kik a' Levántai kereskedésre fognak vigyázni. — Egyiptomban lévő Anglus Generális Stuárt, ki a' Beyek és a' Fényes Porta öszve bekéltetésén hathatósan munkálkodott, annyira vitte a' dolgot, hogy a' Nagy Ur azt ígérte, hogy a' következő feltételek alatt kész megengedni a' Beyeknek. 1. Hogy a' Mamelukokat, vagy a' kezek alatt lévő lovas katonaságot, a' Kairói Török Basának adják által. 2. Hogy magok felső Egyiptomban fekvő Jisan nevű városba húzzák, és ott tsendesen viseljék magokat. 3. A' Fényes Porta rendelkezéseinek szinte úgy alája adják magokat, mint annak más jobbágyi, és semmi olyan dologba ne avatkozzanak, a' mi a' F. Porta igazgatását illeti. Meglévén ezen kijelentés, tudtára adta Generális Stuárt a' Dívánnak, hogy az Anglus sereg oda hagyja Egyiptomot, és a' mostani körülállásokhoz képest Máltába szállítódik, és ott fog mind addig tartózkodni, míg az Anglia és Frantzia Ország közt kötött békesség tartóssága bizonyosabb nem lesz mint most. —

Frantzia Ország.

Páris Febr. 13 dikán. Generális Serrurier rendeltetett ki Kommisszáriusnak, a' Frantzia és Ligúriai Respublika közt lévő határ elintézésére, Szenátor Lespinasse pedig arra, hogy Német Ország felől rendelje el a' határokat. — Tegnap ismét öszve gyűltek a' Törvényhozó Tanács tagjai. Státus Tanácsos Murairé így szólott a' többek közt ezen gyűlésben: „A' Pápa Ő Szenttségével kötött Konkordát után, kezdtek a' Vallás principiumi ismét lábra kapni Frantzia Országban; a' közönséges nevelés, melly a' társaság gyámola, minden nap javúl; Európa szárazon lévő tartományaiba vízfőzsa tért a' tsendesség; az Olasz Országú Respublika mind inkább inkább erősödik; Helvétzia kiragadtatván azon állapotból, mellyben olyan volt mint a' fejetlen láb; Frantzia Ország szövetségessévé lett; Német Országban minden órán tökéletességre megy az, a' mi a' Lünevilleri kötésben megvan állítva; mindenik Fél kielésvé elégítve, a' Frantzia Respublika, és az Orosz Udvar hathatós közbenvetése által; a' F. Austriai Ház Toskánán vallott kára, Saltzburg, Eichstadt, Brixen, és a' Trienti Püspökségek által kipótoltatott; a' Német Birodalomban lévő világi Fejedelmek igasságosan kielégítettek; Német Ország, mellynek állapota öszve van kötve, a' Státusok közt leendő arányosság fentartásával, és Európa tsendességével, most erősebb mint volt, részei jobban öszve kötettek, és a' mostani Századdal jobban megegyezőleg. Frantzia Követ van Konstántinápolyban azért, hogy köztünk, és a' Fényes Porta közt volt régi egygyetértést ismét helyre állítsa. Az Anglusok

még eddig is Egyiptomban és Máltában vagynak. Okaink voltak rá, hogy a' Frantzia Kormányfőek panaszolkodott e' felől. Már tsak ugyan a' Közép-tengerre eveztek azon hajók, mellyek az Anglus sereget elszállítják. A' Frantzia Kormányfőek vigyáz és felel arról, hogy a' Respublikának a' száraz felől békessége legyen: az eránt is lehet reménységünk, hogy a' tenger felől is tsendességbe leszünk. A' békesség a' Nemzetek kívánsága volt: a' Kormányfőek mind azon eszközökkel él annak fentartásában, mellyek a' Nemzet nemes érzését meg nem tompítják. De Angliában két Fél van, melly közzül mindenik első akar lenni. Az egygyik békességet kötött, és úgy látszik, hogy azt állandóvá akarja tenni: a' másik halálos ellensége a' Frantzia Respublikának, 's innen van az, hogy Anglia egy részről a' békesség mellett van, más részről hadal fenyegetődzik. Míg ez a' két Fél meglesz, azt kívánja az előre való vigyázás, hogy addig 500,000 ember álljon talpon a' Respublika tsendességére való vigyázatra. A' két Nemzet közt még is uralkodó szánakozásra méltó indulatok teszik azt, hogy ennek szükségesképpen megkell lenni. Tegyük fel, hogy az alattomba dolgozó lélek győz is Angliában: de tsak ugyan nem lehet az más Nemzeteket szövetségeseivé, mellyeknek hafznok a' békességen fundáltatik. A' Frantzia Kormányfőek nemes kevélységgel mondhatja azt: hogy Anglia nints olly' körülállások közt, hogy egyedül ugyan, a' Frantzia Respublikával kikössön. Még is reményljük, hogy az Angliai Kabinét, halgatni fog az okosság, és az emberiség szavára, és hogy mind a' két Nemzet közt

fel fog állani a' költsönös jó indulat. A' boldog tsendesség elfogja temetni a' sokáig tartott és szterentsétlen hadakozás emlékezetét; 's ennél fogva a' két egymással megbékélt Nemzet, érdemessé teszi magát a' világ háláadatosságára." —

Páris Febr. 21-dikén. Így vagynak azon jelentés szavai, mellyet az első Konzul, mint a' Helvétziai külömb-külfömbféle gondolkodású Felek Közbenjárója, és egygyesítője közönségessé tett, a' 60 Deputátusok, valamint szintén a' négy kirendelt Frantzia Szenátorok jelenlétében, minnekutánna elkészült volna a' hosszszas tanátskozás után Helvétzia' új Konstitútziója, „Bonapárté, a' Fr. Respublika első Konzulja, az Olasz Országai Respublika Praesese, a' Helvétusoknak!" „Helvétzia a' világsza vonás prédájává lévén, azzal fenyegettetett, hogy egészen elenyészik. Nem voltak magának elegendő eszközei arra, hogy helyre állhassék. A' Frantzia Nemzetnek, azon jó szívű Helvetusok eránt való régi jó indulatja, kiket nem régiben fegyvere által is oltalmazott, és a' kiknek más Státusoktól való nem függését kötései által kidolgozta; a' nevezett Frantzia, és Olasz Országai Respublikáknak haszna, mellyeknek Helvétzia bástja gyanánt van; a' Szenátusnak, és a' Nép uralkodását sürgető Kantonoknak kérése; az egész Helvétziai Nemzet kívánsága, köteleességünké tették, hogy a' két felé húzó Fél egymással öszve békéltessük. Szenátor Barthelemy, Roederer, Fouché, és Demeunirre bízott általunk, hogy a' Helvétziai Szenátustól küldött 60 Deputátásokkal tanátskozzanak, kik Párisban öszve gyűltek. Annak meghatározása, ha vallyon Helvétziát, mellynek természeté a' szövetség

tségen álló szerkeztetést szükségessé teszi, lehet é minden erőltetés nélkül egy Fő Kormányfőnek alá venni; azon Konstitúciónak megismerése, melly minden Kántonok' kívánságával legjobban megegygyez; annak szorgalmatos meghatározása, a' mi az új Kántonoknak, szabadságaik, és a' boldogság eránt való gondolatjával öfzve van kötve; a' régi Kántonok', már az idő által megerősített, és szokássá lett jussainak, a' köznépnek újra engedett jussokkal való megegygyeztetése, voltak azok a' fontos tárgyak, mellyeket fontos vizsgálás alá kellett venni. Az említett tárgyak fontosok és nehezek lévén; ennél fogva magunk akartuk meghalgtatni a' két Fél által kinevezett 10 Deputátusokat, úgy mint Affry, Glutz, Jauch, Monnot, Reinhart, Sprecher, Stapfer, Ustery, Watwille, és Von Flue Helvétziai polgárokat; azt a' miben ezek megállapodtak tanátskozásaik után, öfzve hasonlítottuk a' több Deputátusok', és a' kirendelt Fr. Szenátorok értelmével, Mindent elkövetvén ennél fogva, hogy a' Helvétus Nemzet akaratiát és hasznait kitanúljuk: mi mint közbenjáró, nem tartván más tzélt előttünk, hanem a' Nemzetek boldogságát, és azt, hogy Helvétzia más Státustól való nem függését meg ne sértsük, a' következőket rendeljük." — Itt következnek olztán az új Konstitúció' tikkelyei, mellyeket, mint hogy hofzfasok, egymás után közlünk.

Ezen Konstitúció 1-ső titulussa közönséges rendelesekből áll, tizenkét tikkelyek vagynak benne és a' következőket foglalja magában.

1. Tzik. Helvétzia 19 Kántonai, úgymint Appenzel, Argovia, Basel, Berna, Fribourg, Gla

ris, Grison, Lucern, Sz. Gallen, Schafhausum, Sveitz, Solothurum, Tessin, Thurgau, Unterwald, Ury, Vaud, Zug, Tigúrum, egymással szövetségben lefznek, magános Konstitútzíó-jik principiumival megegyezőleg. Költsönösen oltalmazzák egymás Konstitútzíóját, határait, szabadságokat, és mástól való nem függéseket, mind a' külső Hatalmasság, mind egygyik Kántonnak a' másik felett való héjjazása, vagy valamelly zenebonás felekezet ellen.

2. Tz. Erre nézve mind katona, mind pénz kívántatván, következendő módon gondoskodnak a' Kántonok, nagyságokhoz képest mind a' két-töröl. Azon Nemzeti seregből, melly 15 ezer kétfáz három emberre van határozva, Bernára 2292; Tigúrumra 1929; Vaudra 1482; Sz. Gallenre 1315; Argaura 1205; Grisonra 1200; Tessinre 902; Lucernre 867; Turgaura 835; Fribur-gumra 620; Appenzelre 486; Solothurumra 452; Baselre 409; Svítzre 301; Glarisra 241; Schafhausumra 233; Untervaldra 191; Zugra 125; Uryra 118 legény esik. Azon 490,507 livrából álló summába, mellynek a' kátfázába bé kell gyűlni, a' Grisoni K. 12,000 l; Svítz 3,012; Untervald 1907; Ury 1184; Tessin 18,039; Appenzel 9728; Glaris 4823; Zug 2497; Sz. Gallen 39,451; Lucerna 26,016; Turgau 25,052; Friburg 18,591; Berna 91,695; Tigúrum 77,153; Vaud 59,273; Argau 52,212; Solothurn 18,097; Schafhausum 9327; Basel 20,450 livrát tartozik fizetni.

3. Tzik. Személybeli, vagy születések helyétől függött jussokon épülő külömbség nem lefz a' városi és falusi Helvetusok közt.

4. Tzik. A' pölgár egygyik Kántonból a' másikkba mehet lakni tetfzése szerént, 's ott a' hova megy szabadon gyakorolhatja mesterségét. Politikai jussai lesznek azon Kánton rendtartásaival megegyezőleg, mellyben megtelepedik: azomban egyfzerre két Kánton jussaival nem élhet.

5. Tzik. Az eleség akarmelley nemével való kereskedés szabadon foly Helvétziában. Belől a' Respublika földjén vámok által nem terheltetik az eleségnek ide vagy amoda való vitele. A' határ széleken lévő vámokniak, a' széleken lévő Kántonok veszik hafznát, de a' melly vámok meghatározása a' Diétátilleti. Minden Kántonnak gondja lesz, a' rajta keresztül menő utak' igazítására, valamint szinte a' folyó vizek' árkaainak tisztittatására is. A' költség, melly erre megy, hasonlóképpen a' Diéta dolga. —

7. Tzik. A' Helvétziában vert pénznek olyan formája lesz, mellyben a' Diéta megalapodik.

8. Tzik. Egy Kánton sem adhat menedék helyet a' törvényesen üldözöbe vett bünösöknek.

9. Tzik. A' zsoldon lévő katonaság száma, melly valamelly Kántonba bészállhat egyfzerre, 200-ra van hatarozva.

10. Tzik. Egygyik Kántonnak a' másikkal, valamint szinte akarmelley külső Hatalmassággal való magános szövetkezése is, megtiltatik.

11. Tzik. A' Kormányfészet, vagy a' Törvényhozó részt, melly a' Diéta végezéseit megtapodja, úgy lehet nézni mint zenebonás, 's belső zürzavart indító részt, és azon törvényfészek eleibe lehet idézni, melly a' minden más Kántonok Elölülöiböl fog állani.

12. Tzik. A' Kántonok mind azon hatalommal bírnak, melly a' szövetségen álló köz hatalomnak nints adva világoson.

Ezután következnek azon rendelkezések, mellyek a' Helvétziai Diétát illetik, mellyekre nézve a' van megállítva.

13. Tzik. A' Diéta esztendőről esztendőre úgy tartatik, hogy Friburgumban, Bérnában, Solothurumban, Baselben, Tigurumban, és Lucernában, gyűl öszve egymás után.

14. Tzik. A' Diétán azok a' Kántonok tartódnak elsőnek, mellyekben (a' mint már más-szor is említődött a' Hírmondóban), leszsz a' Gyűlés.

15. Tzik. Az illyen Kánton vigyáz a' Deputátusok szállására, és a' melléjek adándó örző katonaságra, valamint szinte a' Gyűlésre tendő költségekre is.

16. Tzik. Az igazgató Kánton polgár Mestere, Helvétzia Landamanja titulusával bír; e' vigyáz a' Respublika költségeire, 's a' várostól nem leszsz szabad neki eltávozni. A' Kántonjában lévő nagy Tanács különös fizetést rendel számára, és más költségekről is gondoskodik, mellyek ezen Hivatal yivésével öszve vagynak köttetve.

17. Tzik. A' külső Ministerek ezen Landamannak mutatják bé hitelező leveleiket, valamint szintén azt is annak jelentik, mikor el akarnak menni, és mikor valamit akarnak a' kereskedésre nézve tsinálni, nála jelentik magokat.

18. Tzik. Midőn a' Diéta kezdődik, közli a' Landamman a' Gyűléssel azon tudósításokat, mellyek vele közöltettek a' belső dolgokat illető szövetség eránt. —

20. Azon esetben, ha belől zenebona támadna valamelly Kántonban, vagy pedig más terhes környülállásokban, a' seregnek egygyik Kántonból a' másikba kell takarodni; azomban csak a' Kántonban lévő nagy vagy kis Tanács kívánságára, melly tudniillik segítséget kér, és csak azután, minokutánna az igazgató Kánton Tanácsa is megkérdeztetik ez éránt. A' zürzavár végével, vagy még akkor is midőn a' tart, öszve gyűlhet a' Diéta.

21. Ha a' Kántonok közt valami baj származnék; az első Landammanhoz kell folyamodni, ki békéltető; vagy a' dolgot eligazító Bírakat rendel; vagy a' dolgot a' jövő Diétára hagyja.

22. Ez adja tudtára valamelly Kántonnak, hogy az hogy viseli magát, nem tsinál é valamit olyt, melly a' Foederalismusnak; vagy pedig a' Kántonheli magános Konstitútzióinak ellenére volna. Ha szükség, öszve hívattathatja ezen esetben a' nagy tanácsot.

23. A' Landamman rendel ki, az utak, folyó vizek árkaí vizgálására bizonyos személlyet. Ez éránt rendelkezéseket tehet, ha a' dolog sürgetős volna.

Elegyes Levelek.

Brüssel Febr. 19-dikén: A' törvényekre ügyelő Minister, közlötta a' minapában az első Konzullal azon Belga lakosok éránt való tudósítást, kik az idegen Hatalmasságok szolgálatjában vagynak még most is, 's kik nem értették azon jelentést igazán, melly a' kiköltözött lakosokra nézve tétetett. Vévén a' Minister ezen jelentésére a' szükséges tudósítást: következőket hirdettette ki az említett polgárookra nézve.

„Sok idegen szolgálatban lévő Belga lakosok, azt mondják, hogy őket nem kötelezik a' Republikának, a' Szenátus végeztése által tett rendtartásai. Az ilyenek hibáznak. Erre mindazáltal nem vigyáz a' Respublika, hanem úgy tekintvén őket, mint a' Frantzia Respublikával újonnan egygyesített Társaságnak tagjait; hibás vélekedéseiket megakarja előzni. Az ilyeneknek hivataloson tudtokra kell adni, hogy Mártius 22-dik napjáig, jelentsék ki, ha akarnak é Frantzia polgárok lenni. Ha rá állanak, kötelesek letenni a' hitet a' Respublika hűségére, 's magokat arra kötelezni, hogy idegen szolgálatba nem lépjenek. Azon esetben, ha erre kedvek nem lenne, kényszerítettnek a' meghatározott időre eladni a' Respublikában lévő jószágokat, és azután úgy fognak tartatni mint idegenek.” —

Fr. Polgár Beaulieu világeleibe bótstotta 6 darabban azon nevezetes munkáját, mellyben a' múlt szomorú Frantzia Revolúzió okait, és keserves következtéseit írja le, 's a' mellyben ritka, és más munkákban nem található példák találhatnak. Illyen az, a' mit az esmeretes Bailli szomorú haláláról ír. Azt olvashatni a' többek közt ezen munkából, a' nevezett személlyről: Az előtt való estve, hogy halálra ítéltetett, közlötte bizonyos fogoly társával mentő okait, melyeket Bírái előtt szándékozott elolvasni, 's a' mi azután nyomtatásban is kijött. Az a' kivel közlötte, megindúlt szívvel halgatta fontos és törvényes okait, mellyekből a' jó szív és ártatlanság kitetűzett, 's azokra azt mondotta: mi helyt meghallottam okaidat, mingyárt megnyugodtam azokon. Lehetetlen, hogy téged halál-

ra ítéljenek. Sőt inkább felele Bailli, „az a’ lehetetlen, hogy életben meghagyjanak, mivel hivatalt viseltem a’ nép között, ’s mivel mindek előtt betsületben voltam, én lészek az, a’ ki érezni fogom igazságtalanságokat. Midőn példákkal mutogatta kimondott vélekedéseinek igazságát, neki buzdúlva említette Socratest, Aristidest, Themistoclest, Cicerót. Ezeket is mondotta befélgető társának: „azt gondolod, hogy én ezeket a’ magam megfzabadítására írtam? Barátom nem azért, hanem hogy azok által legalább emlékezetemet fentartsam. Páris dítséretére írtam, melly megtisztelt sokáig erántam viseltetett bizodalma által, és a’ melly úgy hiszem, meg fog én róllam emlékezni. Halálra ítéltettem, és csak attól félek, hogy a’ büntetésem neve megváltoztatik. Azokra nézve sajnálom ezt, kiket utánnam küldenek a’ más világra: mivel az ilyen boldogtalan időkben, midőn az igazságtalanság lábra kapott, a’ vesztő szerfzám (guilotin) nagy jó az emberi nemzetre nézve.” Azután való nap meglátta a’ sokaság, és a’ körülötte vólt örző katonaság közt azon fogoly társát kivel befélgetett. Nagy szóval így szólott hozzá: „rám nézve nem változtattatott meg a’ büntetés neve: csak azt sajnálom, hogy soká kell gyalogolnom.” — Halála előtt egynehány szempillantással kávé és tsokoládét kért, ’s mind a’ kettőt öszve keverte. Akkor az említett fogoly társához fordúlván, így szólott hozzá: „Barátom talán tsudálkozol, hogy a’ két italt öszve zavarom. Éppen a’ történt most rajtam, mint egy régi emberen, ki a’ halálra vitetett, ’s kinek sze-

mére vetvén a' körülötte lévők azt, hogy sárgulni kezd, így szólott: tsak az ábrázatom az. A' mi ártatlanságomat illeti, nints miért félnem, folytatá továbbá a' halál révén levő Bailli beszédét: de esik az esső, fázom, még mezfíze kell gyalogolni; nem tudom megbírnak e addig lábaim. A' mi az ögyelített italt illeti, legalább tapasztalás, még pedig ez az utolsó tapasztalásom." — Tsak hamar elő szállítják. A' vesztő helyre vitetik. Így szólott ekkor fogoly társának: „Isten hozzád Barátom. Felejtkezz el ezekről ha lehet; ez az egy elzököz tsak az, melly által valaki ezen irtóztató történetek közt életben megmaradhat. Erre pedig szükség van, hogy legyen kinek segíteni az elnyomatottokon: Emlékezz meg róllam ottan ottan, sőt rejtsd emlékezetemet szívedbe. Nem akarom, hogy halálom után kikelj értem; annyival inkább nem leszfz arra szükség, hogy a' róllam való gondolkodást igazítsd. Ne kételkedj azon, hogy az igazság és a' betsület érzése napja valaha feltámad." — Szívre ható történet: azonban száma nélkül valókat lehetne ilyeneket felhozni a' Frántzia Revolúzió szomorú idejéből, mikor az erőszak dühösködött, az ártatlanság nyomattatott, az egyenes gondolkodás haza árulásnak tartatott, a' zabolátlan szabadság a' társasági rendet felforgatta, az emberi érzékenység megtompúlt, 's patak módjára folyt azon szerentsétlen polgárok' vére, kik a' tsendesség, és a' házi boldogság lelkétől vezéreltetvén, azt nem kiabálták a' mit mások. —